

Lausuntopyyntö Per-Erik Lindvall, Georeality AB 4.6.2024

Suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission lausunto Sarviston esiintymän osan hyödyntämislupahakemusta koskevassa kuulemisessa

Rajajokikomissio kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. GeoReality AB suunnittelee kaivostoimintaa Pajalan kunnassa ja grafiittirikasteen tuottamista. Kaivostoiminnan lisäksi suunniteltuun toimintaan kuuluu jätekiven käsittely, loppusijoitus sekä kuljetukset ja vesien hallinta.

Komissio toteaa, että toiminta-alue sijaitsee Tornionjoen valuma-alueella ja kuuluu siten Suomen ja Ruotsin rajajokisopimuksen (91/2010) maantieteelliseen soveltamisalueeseen. Kuulemisaineistossa kuvataan, että louhosvedet ja kerätyt suotovedet johdetaan mahdollisen käsittelyn jälkeen Kaunisjokeen tai edelleen alajuoksulla rajajokeen, Muonionjokeen. Rajajokikomissio huomauttaa, että kaivosvesien johtamisella voi olla kemiallisia lisävaikutuksia herkkiin Muonion- ja Tornionjokiin, joissa elävät Euroopan suurimmat luonnonlohikannat.

On hyvin tiedossa, että Äkäsjoen vesistö, toiminta-alueen alapuolella, on hyvin merkittävä uhanalaisen meritaimenen lisääntymisalue. On myös tiedossa, että Tornionjoen vesistöalueen meritaimenkannat usein talvehtivat rajajoen alajuoksulla. Talviaikaisten rajajokivesistöön tapahtuvien päästöjen osalta tulisi erityisesti huomioida, että silloin joessa on alivirtaamatilanne, mikä vaikuttaisi haitallisten aineiden pitoisuuksiin (mikäli päästöt pysyvät samana ympäri vuoden pitoisuudet nousisivat käytännössä talvella).

Rajajokisopimuksessa todetaan, että kalakantojen suojelu ja kestävä käyttö on asia, johon tulisi kiinnittää erityistä huomiota (2 artiklan 2 kohdan d alakohta). Komissio huomauttaa, että Tornionjoen lohi- ja meritaimenkantojen elinolosuhteita ei saa heikentää.

Komissio korostaa, että on erittäin tärkeää arvioida varhaisessa vaiheessa kaikkien samaan rajajokisysteemiin vaikuttavien kaivostoimintojen kumulatiiviset vaikutukset. Kumulatiivisten- ja yhteisvaikutusten arviointi olisi tehtävä erityisesti Kaunis Iron AB:n rautakaivoksen osalta ja ottaen huomioon yhtiön laajentuva toiminta, jossa otettiin käyttöön uusi vaahdotusprosessi vuoden 2024 alussa. Tätä kirjoittaessa Muonionjoen ekologinen tila on erinomainen.

Komissio korostaa, että suunnitellun toiminnan luonteen ja sen rajajoen läheisyyden vuoksi rajat ylittäviä vaikutuksia ei voida poissulkea. Tämän vuoksi olisi

asianmukaista, että Suomi osallistuisi myös Espoon sopimuksen mukaisiin neuvotteluihin (ks. Rajajokisopimus. artikkelit 15-22, 91/2010).

Lausunnon on valmistellut komission vesi- ja ympäristöinsinööri Simja Lempinen. Komissio on hyväksynyt lausunnon sähköpostimenetelmällä 28.6.2024 ja lausunto on tallennettu ACTA diaarihallintajärjestelmään.

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio